

PROJEKTARBETEN

Användning av verk i sitt eget arbete

ANVÄNDNING AV VERK

Man behöver i allmänhet upphovsmannens tillstånd för att använda en annan persons verk.

Man behöver inte tillstånd för:

1. Användning av information, idéer eller principer

- Förutsatt att man använder sina egna ord
- Kom ihåg källkritiken och att ange källan

2. Användning av citat

- Man kan ta direkta citat ur texter
- Citatet måste ha ett samband med den egna texten och omfattningen ska vara ändamålsenlig
- Kom ihåg att hänvisa till upphovsmannen och källan

ANVÄNDNING AV VERK

3. Upphovsrättsfria verk får användas fritt

- Verk vars skyddstid har gått ut
- Lagar, förordningar, myndighetsbeslut

4. Länkning

- Direktlänkar till den ursprungliga webbplatsen
- Inbäddning av en video i det egna projektarbetet
  - Kontrollera om det är tillåtet eller skaffa en licens för visning i klassen

En källa måste vara laglig, det vill säga att delningen och spridningen sker med upphovsmannens tillstånd.

ANVÄNDNING AV VERK

Olika tillståndslösningar ger möjlighet att använda verk i eget arbete

1. Läroanstaltens kopieringslicens från Kopiosto
2. Upphovsrättsorganisationernas andra tillståndslösningar
  - Exempelvis tillstånd att använda bildkonstverk från Kuvasto, tillstånd att använda musik från Teosto och Gramex
3. CC-licenser
4. Tillstånd direkt från upphovsmannen eller rättsinnehavaren

ANVÄNDNING AV TEXTMATERIAL

- Man får använda information och idéer
- Citering
- Att lägga till tidningsartiklar, tabeller och textutdrag till arbetet
  - Möjliggörs av läroanstaltens kopieringslicens från Kopiosto
  - Kopieringslicensen ger rätt att kopiera från nätet och skanna ur böcker och tidningar, så länge man inte publicerar sitt arbete på nätet
- Se till att källan är tillförlitlig och kom ihåg att hänvisa till den

ANVÄNDNING AV BILDER

Man får använda:

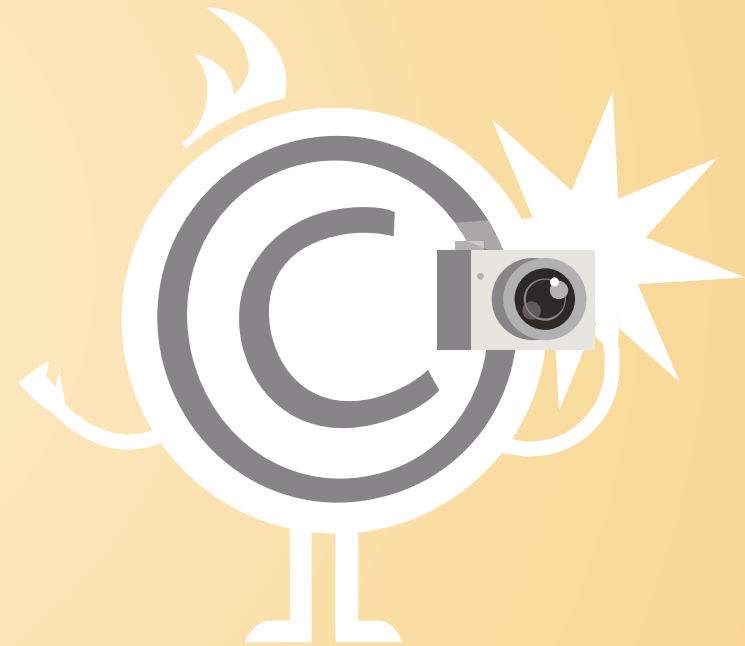
- Bilder som man tagit själv
- Med tillstånd från upphovsmannen/fotografen
- Med läroanstaltens kopieringslicens från Kopiosto, så länge man inte publicerar arbetet på nätet
- Genom CC-licens
- Bilder vars skyddstid har gått ut

Kom ihåg att alltid ange bildens upphovsman eller fotografens namn.

FOTOGRAFERING OCH FILMNING

- Man får fotografera och filma på allmänna platser.
  - Platsens ägare kan förbjuda fotografering och filmning på en allmän plats.
- För publicering av bilder gäller andra regler än för själva fotograferingen eller filmningen
- Publicering av en bild får inte kränka den fotograferade eller filmade personens integritet eller heder

Man bör be de personer som syns på bilderna om tillstånd för fotografering/filmning och publicering av bilderna.

ANVÄNDNING AV MUSIK

- Kräver tillstånd från upphovsrättsinnehavaren till musiken
- Tillstånd att spela in musik fås från Teosto och Gramex
- Man får använda musik som man skapat själv
- Musik som finns på nätet och vars upphovsman har tillåtit användning exempelvis genom en CC-licens.
  - Observera att musiken måste vara lagligt tillgänglig på nätet.

Kom ihåg att ange upphovsmännens namn.

ANVÄNDNING AV VIDEOR

- För att använda en video eller en del av den i sitt eget arbete behövs tillstånd.
  - Du kan skaffa tillstånd från upphovsmannen/-männen eller upphovsrättsinnehavaren (t.ex. producenten om videon har en sådan)
  - Upphovsmannen kan ha tillåtit användning av videon genom en CC-licens. Läs noggrant igenom användningsvillkoren.
- Man får länka direkt till en internetvideo.
  - Obs! Videon måste vara lagligt tillgänglig på nätet.
- För att visa videor offentligt krävs tillstånd.

REDIGERING AV VERK

- **För att redigera eller bearbeta ett verk behövs tillstånd från upphovsmannen eller rättsinnehavaren**
  - Till bearbetning räknas exempelvis bildbehandling, översättning av texter, redigering av videor eller att göra en ny version av ett musikstycke.
- Upphovsmannen kan ha tillåtit bearbetning av ett verk genom en CC-licens.
  - Läs noggrant igenom användningsvillkoren.
  - Alla verk som delats med CC-licens får inte bearbetas.
- Kopioستos kopieringslicens ger rätt att öva bearbetning av verk, exempelvis översättning och bildbehandling, under lektionerna
  - Det bearbetade verket får inte delas på nätet eller användas i andra sammanhang än under lektioner
  - Licensen gäller inte audiovisuella verk, musikaliska verk eller utgivna läromedel
- När man bearbetar ett verk ska man ta hänsyn till upphovsmannens **moraliska rättigheter**.

Man får inte bearbeta ett verk på ett sätt som kränker upphovsmannen eller verket.

KOPIERINGSLICENS FÖR LÄROANSTALTER

FOTOKOPIERING

20 sidor

/publikation/termin eller utbildningsperiod

HÖGST 50 % AV EN PUBLIKATION

Noter:

10 sidor

/publikation/termin eller utbildningsperiod

SKANNING

Grundskolan:
5 sidor

/publikation/termin eller utbildningsperiod

HÖGST 50 % AV EN PUBLIKATION

Gymnasier och yrkesläroanstalter:

15 sidor

/publikation/termin eller utbildningsperiod

HÖGST 15 % AV EN PUBLIKATION

Högskolor:

20 sidor

/publikation/termin eller utbildningsperiod

HÖGST 20 % AV EN PUBLIKATION

ELLER en hel vetenskaplig tidskriftsartikel

UTSKRIFT

20 sidor

/publikation eller webbplats /termin eller utbildningsperiod

Hela lärarhandledningar för eget arbetsbruk

DIGITAL KOPIERING

Bilder och texter som är fritt tillgängliga på internet:

20 sidor/webbplats/termin eller utbildningsperiod

DOCK INTE

- musik, rörliga bilder och dataprogram
- material som omfattas av en egen licens eller egna användningsvillkor

OMFATTAS INTE AV KOPIERINGSLICENSEN:

- arbets-, övnings- och facitböcker
- inhemska pjäser får inte skannas eller kopieras digitalt

ANVÄNDNING AV CC-LICENSERAT MATERIAL

Innan du använder CC-licensierat material ska du kontrollera under vilka villkor upphovsmannen har tillåtit användningen

- Licenssymbolen och upphovsmannen ska anges i det egna arbetet
- Länk till det ursprungliga verket, i mån av möjlighet
- Kontrollera att materialet är lagligt tillgängligt på nätet
- Exempel:

CC BY   upphovsmannens namn måste anges

CC BY-ND   upphovsmannens namn måste anges, får inte bearbetas

CC BY-NC   upphovsmannens namn måste anges, endast icke-kommersiell användning

CC0   fri användning, även kommersiell användning
upphovsmannens namn behöver inte anges

KÄLLHÄNVISNING

- När du använder material som andra skapat eller citerar en annan persons verk ska du **ange upphovsmannens namn och källan i enlighet med god sed.**

Exempel:

- Bok:
  - Upphovsman/-män. Publikationsår. Bokens namn. Förläggare.
- Tidning:
  - Författare. Publiceringsår. Artikelns namn. Tidningens namn. Utgivningsdatum eller tidningens nummer.
- Bild:
  - Bild: Fotografens namn

KÄLLHÄNVISNING

- Internetkälla:
  - Författare/utgivare. Titel. (Genre). Datum då sidan lästs. Tillgänglig: internetadress.
- Intervju:
  - Den intervjuade personens namn. Yrke. Företag/organisation. Datum för intervjun

